

HAYAT ÜZERİNE

“Bir şey mutlak zikredilince kemâline masruftur.”; yani, o şeye sahip olan en mükemmel fert anlaşılır. Bu kaideye göre, hayat denilince de insan hayatı akla gelir.

Bizim, diğer hayat çeşitleri hakkındaki bilgimiz özet bir bilgidir; tahminlere dayanır. Kendi hayatımız hakkında ise vicdanımıza dayanan doğru bilgilere sahibiz. Bu sebeple söz konusu vecizeyi, insan hayatını esas alarak anlamaya çalışmamız daha doğru olur.

Hayat, ruhun bir sıfatıdır. İrade, görme ve işitme de ruhun sıfatlarıdır. Fakat, hayatın bu noktada ayrı bir yeri vardır. Ruh, hayat sahibi olduğu için görmekte, işitmekte, irade etmektedir. Kaynak sıfat, hayattır. Yoksa, ruh, işitme sıfatına sahip olduğu için görüyor, yahut irade sıfatına sahip olduğu için işitiyor değildir. İşte hayatta bütün sıfatlar memzuç, yani birbiriyle mezc olmuş, karışmış, bitişmiş ve bir tek şey haline gelmiş olduğu içindir ki, İlâhî sıfatlar gibi, esma ve şununat da hayat ile bilinmektedir.

Hayat sıfatı, Allah'ın "**Hayy**" yani "**hayat sahibi**" olduğunu açıkça gösterdiği gibi, O'nun "**Kayyum**" olduğunu da bildirir. Hayatın gitmesiyle, beden hiçbir vazife göremez hale gelir; yıkılıp dağılır. Bu hal gösteriyor ki, hayat **Kayyum** isminin de bir cilvesini taşımaktadır. Bu âlemdeki her mahluk da, varlığını Allah'ın **Kayyum** isminin bir tecellisiyle devam ettirmektedir. İnsanın bütün organları gibi, bütün duyguları ve bütün his dünyasının da faaliyet göstermesi hayat sıfatı sayesinde. Elimizi kaldırıp indirmemiz, yürümemiz, kalbimizin, midemizin ve diğer organlarımızın çalışmaları hep hayata dayandığı gibi, sevmemiz, korkmamız, istek duymamız, heveslenmemiz, öfkelenmemiz, şefkat etmemiz de hayat iledir. Hayatsız cisimlerde bunların hiçbiri görülmez.

“Ruhumuzun işleri” diyebileceğimiz bütün bu faaliyetler, İlâhî “isimlerden ve şununattan” haber verirler. Üstadımız **“kâinatı bir ağaca, elementleri onun dallarına, bitkileri yapraklarına, hayvanları çiçeklerine, insanları ise meyvelerine”** benzetmiştir. Hayat mahsulü veren şu kâinat tezgâhının en mükemmel neticesi insan hayatıdır. Bu hayat, tek başıyla, bütün kâinatta tecelli eden isimleri, sıfatları ve İlâhî şununatı gösterebilecek bir mahiyete sahiptir.

Üstadımızın hayat için kullandığı şu ifadeler, konunun daha iyi anlaşılmasına ışık tutar:

“Hem Rahman, Rezzak, Rahîm, Kerim, Hakîm gibi çok esma-i hüsnanın cilvelerini câmi’ ve rızk, hikmet, inayet, rahmet gibi çok hakikatleri kendine tabi eden ve görmek ve işitmek ve hissetmek gibi umum duyguların menşei, madeni bir acube-i hilkat-i

Rabbaniyedir.”(1)

Rızık, hayat sahiplerine lazımdır. **Hikmet**, hayat sahibinin her hücreinde, her organında çok net olarak görülür ve okunur. **İnayet ve rahmet, ancak hayat sahiplerine yapılır.**

Şifa ancak hayat sahipleri için geçerlidir. Tövbe etmek ve affedilmek de yine günahkâr hayat sahipleri için söz konusudur.

Gazap, kahır ve ceza verme de yine hayat sahiplerinde bulunan özelliklerdir. Şükür ve hamdi hayat sahipleri yaparlar.

İman, marifet, muhabbet gibi ulvî meziyetler ancak hayat sahiplerinde bulunabilir.

İlim, irade, görme, işitme gibi sıfatlar hayat sahiplerine mahsustur.

İzzet ve zillet, tevazu ve kibir hayat sahiplerinde bulunur.

(1) bk. [Lem'alar, Otuzuncu Lem'a, Beşinci Nükte.](#)